

Matt Haimovitz, šíleně talentovaný violoncellista propůjčující svůj megawattový zvuk a výjimečné nadání nejrůznějším stylům (The New York Times) skutečně svůj sólistický debut jako třináctiletý v roce 1984 s Izraelskou filharmonií pod taktovkou Zubina Mehty. V 17 letech natočil své první album s Chicagským symfonickým orchestrem pro Deutsche Grammophon. Při svém úspěšném debutu v Carnegie Hall stanul po boku Isaaca Sterna, Shloma Mintze, Pinchase Zukermana a Mstislava Rostropoviče, když zaskočil za svého učitele Leonarda Rose v Schubertově *Smyčcovém kvintetu C dur*.

Zvláštní oblibu Haimovitz našel v sólových recitálech, a to v koncertních sálech i mimo ně. Např. roku 2000 podnikl turné nazvané Bach „Listening-Room“ Tour, během něhož provedl Bachovy violoncellové suity v klubech napříč USA, Kanadou a Velkou Británií. Jako první klasický hudebník vystoupil v newyorském klubu CBGB. Roku 2015 nahrál album *The Cello Suites According to Anna Magdalena* a o rok později *Overtures to Bach* (s novými skladbami Philipa Glasse, Du Yunové, Vijaye Iyera ad.). V roce 2017 natočil s klavíristou Christopherem O'Rileym CD *Trojka* se skladbami ruských autorů (Šostakovič, Prokofjev, Rachmaninov). Album se skladbami pro sólové violoncello Philipa Glasse (včetně světové premiéry *Partity* č. 2) bylo prezentováno na koncertě, kterého se aktivně jako klavírista zúčastnil i autor. Spolu s dirigentem D. R. Daviesem nahrál *Violoncellový koncert* jihokorejského skladatele Isanga Yuna a Glassův *Violoncellový koncert* č. 2 „*Naqoqatsi*“.

Haimovitz studoval na Collegiate School v New Yorku a na Juilliard School u Leonarda Rose. K jeho dalším učitelům patřili Ronald Leonard a Yo-Yo Ma. V roce 1996 absolvoval na Harvardově univerzitě. Hraje na benátské violoncello, které roku 1710 vyrobil Matteo Goffriller. Brněnskému publiku se již jednou představil, a to v lednu 2020 jako sólista ve Schnittkeho *Prvním violoncellovém koncertu*. Více na oxingalerecords.com/matt-haimovitz/

Nikol Bóková se převážně věnuje interpretaci klasické hudby, je ale zároveň jednou z nejtalentovanějších autorek na současné jazzové scéně. Ve své tvorbě čerpá ze své původní profesní průpravy klasické pianistky a originálně v ní propojuje žánry jazzu, klasické hudby, popu a minimalismu. Během tří let vydala tři studiová alba: *Inner Place* a *Unravel* nahrála se svým triem – Martinem Kociánem a Michałem Wierzgońem. Na albu *Prometheus* přizvala ke spolupráci Radka Baboráka, Davida Dorůžku a Jaromíra Honzáka. Vedle vlastních kompozic vystupuje jako sólistka s předními českými orchestry, její recitály uvádějí festivaly JazzFestBrno, Hybatelé rezonance, Americké jaro, Summartónar nebo Janáčkův máj. V spolupráci s Janem Valou založila audiovizuální projekt Cataplasm, v rámci kterého vytvářejí filmově zpracované masterclassy, dokumenty ze světa hudby, klavírní lekce pro začátečníky, videoklipy na autorskou hudbu a audiovizuální záznamy klasické interpretace. Více na nikolbokova.com

Dennis Russell Davies se narodil v Toledu ve státě Ohio a hru na klavír a dirigování vystudoval na newyorské Juilliard School. Poté se

stal hudebním ředitelem komorního orchestru v Saint Paulu v Minnesotě a šéfdirigentem newyorského American Composers Orchestra. Po přesunu do Evropy působil jako hudební ředitel Stuttgartské státní opery a šéfdirigent orchestru Beethovenhalle v Bonnu, hudební ředitel Bonnské opery a Mezinárodního Beethovenova festivalu. Jako šéfdirigent Stuttgartského komorního orchestru nasnímal na CD komplet 107 Haydnových symfonií. V letech 1997–2002 byl rovněž šéfdirigentem Symfonického orchestru vídeňského rozhlasu, v roce 1997 byl jmenován profesorem dirigování na salcburském Mozarteu a v letech 2002–2017 působil jako šéfdirigent Brucknerova orchestru a ředitel opery v Linci, od roku 2014 jako generální hudební ředitel; v letech 2009–2016 byl také šéfdirigentem symfonického orchestru v Basileji.

Je členem Americké akademie umění a věd, v prosinci 2014 mu byl francouzskou vládou propůjčen titul komandéra Řádu umění a literatury a v roce 2017 obdržel od rakouské vlády Rakouský Čestný kříž za vědu a umění I. stupně. Od sezony 2018/2019 stojí v čele Filharmonie Brno jako její šéfdirigent a umělecký ředitel. Od podzimu 2020 je i šéfdirigentem rozhlasového orchestru MDR v Lipsku a hostujícím profesorem na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Více na dennisrusselldavies.com

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli mobilní telefony. Změna programu a účinkujících vyhrazena!

Za podporu a spolupráci děkujeme

Nakladatelem skladby *Violoncellový koncert* Samuela Barbera je G. Schimer, Inc.

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O | jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno. Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Jihomoravského kraje a Ministerstva kultury ČR.

66.
koncertní
sezona
2021
2022

Světová premiéra!
Filharmonie doma
1. abonentní koncert
Besední dům
25 a 26|11|2021

Filharmonie
Brno Philharmonic

JOHANNES BRAHMS

Variace na Haydnovo téma B dur op. 56a I 18'

Téma: Chorál svatého Antonína. Andante

1. variace: Andante con moto
  2. variace: Vivace
  3. variace: Con moto
  4. variace: Andante
  5. variace: Poco presto
  6. variace: Vivace
  7. variace: Grazioso
  8. variace: Poco presto
- Finále: Andante

SAMUEL BARBER

Violoncellový koncert op. 22 I 30'

1. Allegro moderato
2. Andante sostenuto
3. Molto allegro e appassionato

---

přestávka I 20'

MICHAL NEJTEK

The Basement Sketches (Sklepní skici), symfonie pro orchestr a klavír, *objednávka Filharmonie Brno, světová premiéra I 35'*

1. The Secret Garden (Tajná zahrada)
2. The Owls Are Not What They Seem (Sovy nejsou tím, čím se zdají být)
3. Blind Walk (Procházka naslepo)
4. In a Vicious Circle (V bludném kruhu)
5. Lapis Lazuli

Matt Haimovitz violoncello

Nikol Bóková klavír

Filharmonie Brno
dirigent **Dennis Russell Davies**

Tři různá období, tři různé kontexty: 19. století a vášnivý spor o to, zda má hudba vyjadřovat předem stanovený *program*, nebo být uměním absolutním, soběstačným, jak to ve své tvorbě hlásal Johannes Brahms; 20. století a zrod svébytné americké hudební kultury, na jejímž utváření se podílel i Samuel Barber; 21. století a tvrzení některých, že v symfonii bylo už dávno vše řečeno, přičemž se i nadále píšou symfonie nové, které mají stále co říct, jak nás jistě přesvědčí skladba Michala Nejtky komponovaná na objednávku Filharmonie

Brno. Tři různá období, tři různé kontexty? Ve skutečnosti tomu tak vůbec není, neboť když hudba *zní*, je to vždy *ted' a tady*...

Hamburský rodák **Johannes Brahms** (1833–1897), který žil od roku 1862 ve Vídni, byl svými novoromanticky orientovanými současníky vnímán jako klasicizující a akademický autor, jako následovník tradice, zvláště té beethovenovské. Naproti tomu ve 20. století jej představitelé Nové hudby paradoxně pokládali za novátorského skladatele, jehož *vliv se již projevil v pokroku hudebního jazyka směrem k neomezovanému, i když správně vyváženému podání hudebních idejí*, jak se vyjádřil Arnold Schönberg, guru tzv. druhé vídeňské školy. Dnes už se spor o Brahmsa, kdysi vyhrocený, nevede; Brahms je klasikem, jehož hudba si posluchače podmaňuje pevně uchopenou formou naplněnou ušlechtilou invencí, úspornými prostředky či výrazovou zdrženlivostí, pod jejímž povrchem ovšem přýští romantická vášnivost.

Cestu k pověsti jednoho z největších symfoniků 19. století si Brahms neklestil snadno. Myšlenkou na vytvoření symfonie se zaobíral od poloviny padesátých let, v mezičase si orchestrální kompozici ozkoušel v *Prvním klavírním koncertu* a dvou serenádách, ale teprve úspěch **Variací na Haydnovo téma** (které existují i ve verzi pro dva klavíry) mu dodal patřičnou sebedůvěru a přiměl jej k odhodlání završit po dvou dekádách *První symfonii c moll*.

Variace na Haydnovo téma vznikly v létě 1873 a ještě téhož roku byly premiérovány Vídeňskými filharmoniky pod taktovkou autora. My už dnes víme, že název je zavádějící: Brahms byl přesvědčen, že dechová serenáda, z jejíž druhé věty nadepsané *Chorale St. Antoni* převzal noblesně výrazné téma, pochází z Haydnova pera (nejspíš proto, že noty mu poskytl haydnovský badatel – archivář Vídeňské filharmonické společnosti Carl Ferdinand Pohl); pozdější výzkumy ovšem Haydnovo autorství vyvrátily. Což je zjištění, které ani o píď nesnižuje Brahmsovo variační a instrumentační mistrovství. Téma, jež na začátku zazní v takřka původní podobě, prochází osmi nápaditými, kompozičně vybroušenými proměnami, odstíněnými nejrůznějšími prostředky melodicko-harmonickými, náladotvornými či instrumentačními, aby se v závěru kontrapunkticky zpracovaného finále rozeznělo v základním tvaru a majestátním zvukovém lesku.

Samuel Barber (1910–1981) proslul zejména svým *Adagiem pro smyčce*, orchestrálním aranžmá původně kvartetní věty, které poprvé provedl věhlasný dirigent Arturo Toscanini v listopadu 1938 v New Yorku. Vzrůstající renomé, za války posílené *Druhou symfonií*, jež odrážela Barberovy osobní zážitky válečného letce, vyústilo v objednávku **Violoncellového koncertu** (1945), iniciovanou dirigentem Sergejem Kusevickým. Ten plánoval dílo uvést ve své jubilejní, 20. sezoně na pozici hudebního ředitele Bostonského symfonického orchestru. Dokonce se sám přičinil o to, aby Barber byl uvolněn z vojenské služby u amerického letectva a mohl tak na skladbě pracovat.

Druhý ze tří Barberových koncertů (kromě něho Barber složil koncerty houslový a klavírní) byl napsán pro rusko-americkou violoncellistku Raju Garbuzovovou (Raya Garbousova), která s oblibou uváděla novinky – byla například podepsána pod americkou premiérou Pro-

kofjevovy *Violoncellové sonáty* a Bohuslav Martinů se o ní v jednom ze svých dopisů zmínil jako o „známé z Paříže, moc dobré celliste“, která americkému publiku poprvé představila jeho *První violoncellovou sonátu*. Barberův koncert Garbuzova poprvé provedla v dubnu 1946 s bostonskými symfoniky za řízení Kusevického. První nahrávku skladby (v reedici dodnes dostupnou) pořídila o čtyři roky později Zara Nelsova s New Symphony Orchestra of London pod Barberovou taktovkou.

Ve *Violoncellovém koncertu* se prolíná lyrický romantismus Barberových raných skladeb s břitčím zvukem, jenž se prosazuje zejména v obou krajních větách, značně virtuózních. Kontrastnímu *Andante sostenuto* dominuje půvabný dialog – kánon – violoncella s hobojem, postupně zahušřovaný hlasy dalších nástrojů.

Michal Nejtek (1977) žije a působí v Praze, avšak silné pouto jej pojí i k Brnu – absolvoval tu doktorské studium na JAMU (kde v současné době také vyučuje) a realizoval zde řadu projektů: například v roce 2014 vytvořil pro Filharmonii Brno orchestrální aranžmá alba *Co znamená vésti* koně undergroundové kapely The Plastic People of the Universe a o tři roky později na objednávku Národního divadla Brno zkomponoval operu *Pravidla slušného chování v moderní společnosti*. Jako skladatel a hráč na klávesové nástroje se věnuje soudobé hudbě, tzv. alternativě, jazzu či rocku, tam všude je „doma“ a svůj. Jeho univerzálnost je přirozená, vedená snahou o pravdivou uměleckou výpověď. Objednávky obdržel od prestižních mezinárodních festivalů Donaueschinger Musiktage, Varšavský podzim, Klangspuren či Pražské jaro. Byl klavíristou a dramaturgem Agon Orchestra, natáčel a vystupoval s Davidem Kollerem, hraje v souborech NTS či Michal Pavlíček a Trio. Jako autor divadelní hudby spolupracoval s režiséry Arnoštem Goldflamem, Jiřím Orneštem, Jiřím Havelkou, Jiřím Adámkem či duem SKUTR. (Více na nejtek.cz.)

Vzhledem k oblastem Nejtkova zájmu by nepřekvapilo, kdyby název skladby **The Basement Sketches** (Sklepní skici) nějakým způsobem odrážel inspiraci *Sklepními pracemi* Egona Bondyho a *Španělskými skicami* Milese Davise, tedy díly, která má Nejtek podle svých slov rád. Měli je někde hluboko v podvědomí, těžko říct, přímá souvislost tu prý není. Proč tedy zvolil právě tento název? *Snad proto, že mne baví dívat se na načrtnutý (naskicovaný) materiál jaksi z pohledu (ze suterénu), z blízkosti, která leccos vyjeví, každý detail (svrchu přehlédnutelný)*. The Basement Sketches *jsou pětivětým celkem s důležitým partem klavíru, který se většinou drží not, aby v polovině skladby náhle začal improvizovat na předchozí materiál – jako by „remixoval“ odeznělou hudbu. Od tohoto momentu se začínají vracet v různých konstelacích a variantách již použité motivy, skladba se vrací sama k sobě, na začátek – ale konec je přesto jiný*.

Světová premiéra skladby, zkomponované na popud šéfdirigenta Dennise Russella Daviese, byla původně naplánována na červen 2020; tehdy z ní ovšem sešlo kvůli restrikcím souvisejícím s koronavirovou pandemií...

Vítězslav Mikeš